

DUURZAAMHEIDSBELEID 2023-2030

MOJO CONCERTS

HELP US RECYCLE

Together we can make this event more sustainable and keep our festival clean, how does the return system work?

→ **FIRST DRINK?**
Exchange your return token for a cup/bottle

→ **NEXT ROUND!**
Exchange your empty cup/bottle for a new one and pay only for your drink

→ **NOT IN THE MOOD FOR A DRINK?**
Exchange your empty cup/bottle for a return token

→ **LOST?**
Please note: Do **NOT** throw your cup on the ground or in a trash can. When you lose your cup you will pay 0.5 token for

→ **GOING HOME?**
Return your cup/bottle or return token at a bar or deposit point. Thank

→ **IMPORTANT!**
Return your cup/bottle or return token for your money or

NEVER GIVE UP ON YOUR CUP

DUURZAAMHEIDSBELEID 2023-2030

Wat is er aan de hand met het klimaat, het weer en de biodiversiteit?

Het wetenschappelijk bewijs stapelt zich op: klimaatverandering is echt, het gebeurt nu en is een direct gevolg van ons handelen. We putten de aarde uit. De uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen is hoger dan ooit met een stijging van de temperatuur op aarde als gevolg. Extreme weersomstandigheden zijn toegenomen in frequentie en intensiteit en hebben de levens van veel mensen op de hele wereld al beïnvloed. Deze en andere milieuproblemen, zoals verlies aan biodiversiteit, luchtvervuiling, stijging van de zeespiegel en verzuring van de bodem, laten zien dat menselijk handelen een wissel trekt op de aarde. Ook óns handelen. Nu en in de rest van deze eeuw.

Welke rol ziet MOJO Concerts voor zichzelf?

We zien een verantwoordelijkheid voor onszelf weggelegd. Als grote speler in de Nederlandse livemuziekindustrie hebben we een voortrekkersrol en kunnen innovatie en verduurzaming een impuls geven. Daar komt bij dat veel mensen jaarlijks onze festivals en concerten bezoeken. Onze keuzes worden gezien en doen ertoe. We kunnen impact maken. Maar bovenal produceren we afval en stoten we (indirect) broeikasgassen uit als CO₂, methaan en stikstof. We zijn daarmee onderdeel van het probleem, maar gelukkig tegelijk ook van de oplossing.

Wat is onze ambitie voor 2030?

Daarom is het ons streven dat al onze festivals en grote buitenconcerten in 2030 1) klimaatneutraal zijn en 2) circulair. Ditzelfde geldt voor onze kantoren. Hiermee dragen we bij aan het stoppen van de afhankelijkheid van fossiele grondstoffen, de uitstoot van o.a. CO₂ en aan het stoppen van de gevaarlijke klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit.

1) Wat is klimaatneutraal?

Daarmee bedoelen wij dat met de organisatie van onze evenementen geen CO₂ wordt uitgestoten. De overgebleven uitstoot waarvan het ons niet lukt om die uiterlijk in 2030 te stoppen, gaat worden gecompenseerd.

2) Wat is circulair?

Voor ons betekent circulair dat we stapsgewijs streven naar 0 restafval in 2030 en dat we voor alle grondstoffen een bestemming vinden. We willen dat niets meer wordt verbrand maar dat alles op z'n minst wordt gerecycled.

Wij kunnen impact maken

Ons bereik is groot en we kunnen concert- en festivalbezoekers voorbeelden bieden van het maken van andere keuzes. In acht jaar tijd is dat ambitieus, maar het is te doen. Wij gaan niet in ons eentje de klimaat- en biodiversiteitscrisis beëindigen, maar op deze manier hebben wij er alles aan gedaan en nemen onze verantwoordelijkheid voor nieuwe generaties muzikiekiefhebbers.

Duurzaamheid in de kern

Heel snel zal 'duurzaamheid' nog meer een normaal onderdeel moeten worden van alles wat wij doen. Niet als iets dat we 'erbij doen'. Het moet zijn ingebed in de organisatie. Met een eigen volwaardige afdeling, maar ook verweven in alle andere afdelingen.

WAT IS BELEID EN WAAROM EEN DUURZAAMHEIDSBELEID?

Wat is beleid?

Door vooraf te bepalen welke doelen je wilt bereiken, in welk tijdsframe je dat wilt doen en concreet te formuleren welke resultaten je wilt behalen en welke middelen daarvoor nodig zijn, maak je beleid en zorg je voor houvast in het maken van keuzes. Het geeft je kaders, handelingsperspectief en je houdt rekening met budgetten. Bij goed beleid hoef je gedurende het proces minder na te denken, bespaar je tijd en behaal je resultaten en uiteindelijk doelen.

Waarom een duurzaamheidsbeleid?

Gezien de uitdagingen waarmee we te maken hebben, is het belangrijk om onze negatieve impact op natuur, dier en mens te minimaliseren. Dit gaat veel tijd en geld kosten. Het hebben van richtinggevend beleid is hierbij essentieel om geen tijd en geld te verliezen. Daarnaast is een beleid nodig om op de feiten en wetgeving vooruit te lopen en een proactieve bedrijfsvoering te hebben. Het is ook van groot belang om aan bezoeker, overheid, artiesten, business partners, vergunningverleners, NGO's en pers te kunnen uitleggen wat wij doen en waarom. Tevens is er een gevecht gaande om goed personeel. Jonge mensen zijn kritisch op waar ze werken. Samengevat is er een aantal redenen om een duurzaamheidsbeleid te hebben:

- o Gevaarlijke klimaatverandering is echt en het gebeurt nu. We putten de aarde uit.
- o We nemen onze verantwoordelijkheid. Wanneer wij bewegen, beweegt een groot deel van de industrie mee.
- o Bezoekers vragen om een duurzame manier van livemuziekbeleving.
- o Artiesten willen verandering.
- o Extreme weersomstandigheden zijn een directe bedreiging van onze business.
- o Onze business partners vragen van ons om duurzaam te opereren.
- o Als wij niet drastisch veranderen, dwingt de wetgever ons er wel toe.
- o Vergunningverleners dwingen ons met steeds strengere en terechte normen.
- o Als werkgever willen we aantrekkelijk blijven voor jonge generaties.

Hoe krijgt ons duurzaamheidsbeleid vorm?

Onze twee doelen zijn dus om in 2030 netto geen CO₂ meer uit te stoten en volledig circulair te zijn. Deze twee doelen zijn heel concreet maar ook abstract en worden daarom per evenement en locatie in 2023 uitgewerkt als duurzaamheidsprogramma. Hierin staan concrete resultaten benoemd en wanneer deze stapsgewijs gehaald moeten zijn. Ook zal per resultaat een inschatting worden gegeven van de kosten en besparingen. De doelen, de kosten die dat met zich mee gaat brengen en het jaartal 2030 maken samen ons 'beleid'.

VIJF PIJLERS WAAROP OP ONS DUURZAAMHEIDSBELEID IS GEBOUWD

Ons beleid is gebouwd op vijf pijlers. Deze zijn gebaseerd op tal van rubriceringen die al bestaan en komen daar grotendeels mee overeen. Deze rubricering dekt de belangrijkste impact en geeft richting →

- 1) **ENERGIE**
- 2) **GRONDSTOFFEN & MATERIALEN**
- 3) **MOBILITEIT & TRANSPORT**
- 4) **WATER**
- 5) **ETEN & DRINKEN**

Hieronder worden de vijf pijlers toegelicht. Per pijler valt te lezen welke ontwikkelingen en trends er zijn op mondiaal en nationaal niveau. Wat dat voor ons betekent en wat wij eraan kunnen doen. In vijf losse factsheets zijn de pijlers in een oogopslag te zien.

SCOPE

Wat is de scope van onze inspanningen?

De totale uitstoot die we als vertrekpunt nemen is 21.458 ton CO₂. Hiervan komt 2.506 ton (12%) van eten, 3.008 ton (14%) van drinken, 223 ton (1%) van verbrand restafval en 14.024 ton (65%) van mobiliteit, 40 ton (1%) van het verwarmen van water 296 ton (1%) van crew catering en 1.361 ton (6%) van energie. Het is voor het eerst dat wij over een jaar (2022) onze CO₂-voetafdruk hebben berekend. We zijn ons ervan bewust dat dit beter en preciezer kan. Dat gaan we de komende jaren dan ook continu verbeteren.

Wat is niet meegenomen?

Het belangrijkste dat nu buiten de scope van onze inspanningen valt en wat dus niet is meegenomen, is de uitstoot van de tour van een artiest. We weten dat ook dat een impact heeft. Hoeveel weten we nu nog niet. Dat neemt niet weg dat wij ons hiervoor als organisator van concerten en festivals verantwoordelijk voelen.

Green Nation Touring Program

Het staat ook onder grote belangstelling van het Green Nation Touring Program van Live Nation Entertainment. Hierin wordt op Europees en wereldniveau beleid gemaakt voor het terugdringen van de milieu-impact van reizen, planning, ontwerp, materiaal en energie gebruik van toerende artiesten. We verwachten hierover in 2023 meer te kunnen zeggen.

I. ENERGIE

(1.361 ton CO₂) 6% van de totale uitstoot

Waarom moet er iets veranderen?

Fossiele brandstoffen bevatten opgeslagen hoeveelheden koolstof. Dit wordt verbrand om elektriciteit of energie en warmte te produceren waarmee wij onze evenementen maken. Bij deze verbranding komt CO₂ vrij in de lucht. Dit zorgt voor een veel te grote versterking van het broeikaseffect en de opwarming van de aarde. De oplossing van een belangrijk deel van het probleem is zo snel mogelijk de uitstoot van CO₂ naar 0 terug te brengen. Ook die van ons.

Wat kunnen wij hieraan doen?

Voor de energievoorziening van onze outdoor evenementen (festivals en grote concerten) zijn we nog vooral afhankelijk van dieselaggregaten. Jaarlijks verbruiken we hiervoor 415.721 liter diesel. Dat zorgt voor een CO₂-uitstoot van 1.361 ton CO₂. Dat is 6% van de totale voetafdruk.

Vaste spanning is de grootste uitdaging

De grootste uitdaging is om op alle terreinen waar wij evenementen organiseren het vaste stroomnet te gaan gebruiken. Een aansluiting op

het vaste stroomnet biedt namelijk een oplossing voor dit probleem van afhankelijkheid van dieselaggregaten en fossiele brandstoffen.

Om welke evenemententerreinen gaat het?

Het gaat hierbij om de evenemententerreinen van Lowlands, Pinkpop/Megaland, Down the Rabbit Hole, Bospop en Holland International Blues Festival. Daarnaast gaat het om de concertlocaties van het Malieveld in Den Haag, het Goffertpark in Nijmegen en het Stadspark Groningen.

Grote investeringen, geduld en andere uitdagingen

Dit vergt zeer grote investeringen en vraagt veel tijd. We hebben uitgerekend dat de komende acht jaar zo'n €17 miljoen nodig is om dit voor elkaar te krijgen. Daar komt bij dat we afhankelijk zijn van gemeenten of andere grondeigenaren. Ook is er sprake van netcongestie en zijn we afhankelijk van ruimte op het energienet die al dan niet beschikbaar komt.

II. GRONDSTOFFEN & MATERIALEN

(223 ton CO₂) 1% van de totale voetafdruk

Waarom moet er iets veranderen?

In Nederland gooien we jaarlijks bijna 490 kilo per persoon aan afval weg. Daarvan wordt 59% gescheiden ingeleverd en gerecycled. Bijna 170 kilo komt bij het restafval en wordt verbrand voor energierecuperatie. Afvalbedrijven staan in de top 10 van grootste CO₂-uitstoters in Nederland. Bovendien betekent afval het onnodig gebruiken van grondstoffen en leidt het tot (plastic)vervuiling van grond en water.

Wat kunnen wij hieraan doen?

We streven ernaar in 2030 geen restafval meer te produceren en we zorgen ervoor dat alle materialen en spullen worden hergebruikt of gerecycled. We willen dat ons afval – of beter gezegd: grondstoffen – niet meer wordt verbrand. In totaal produceren wij met onze bezoekers jaarlijks nu nog 1.080.000 kilo afval. Hiervan wordt nu nog slechts 6,3% gerecycled. Dat zorgt voor een CO₂-uitstoot van 223 ton CO₂. Dat is 1% van onze totale CO₂-voetafdruk. Het tonnage restafval moet jaarlijks met 12,5% dalen om in 2030 op 0 uit te komen.

Transitie naar een circulaire economie

In een circulaire economie bestaat er geen afval meer, worden alle grondstoffen steeds opnieuw gebruikt en verdwijnt er zo weinig mogelijk tot niets meer in een afvalverbrandingsinstallatie. Van gescheiden afval worden allerlei nieuwe producten gemaakt. Recyclen scheelt grondstoffen (aardolie, ijzer, aluminium, katoen of glas), bespaart energie en zorgt voor minder CO₂-uitstoot. Primair is ons doel om vooral veel minder grondstoffen te gebruiken. Dus: Refuse, Re-use en daarna pas Recycle.

Campingafval de grootste uitdaging

Van al het afval dat gepaard gaat met onze grote concerten en festivals wordt 38% door bezoekers achtergelaten op de campings. Dat geeft een enorme uitdaging als het gaat om gedragsverandering van de bezoeker. Maar ook voor ons. Wij zullen moeten investeren in het mogelijk maken van het scheiden van grondstoffen. Dat grijpt in op de productie van hoe wij gewend waren een evenement met tienduizenden bezoekers te maken en kost heel veel investeringen.

III. MOBILITEIT & TRANSPORT

(14.024 ton CO₂) 65% van de totale uitstoot

Waarom moet er iets veranderen?

De pijler mobiliteit zorgt voor verreweg de grootste CO₂-voetafdruk. Van onze totale voetafdruk komt 65% door vervoersbewegingen van bezoekers, toeleveranciers en werktuigen op het terrein zelf. Wanneer wij een festival of concert organiseren, brengen wij artiesten en vooral heel veel bezoekers bij elkaar. In 2022 waren dit meer dan een half miljoen mensen voor grote buitenconcerten en festivals. Veel mensen reizen nu nog met fossiel aangedreven auto's. Deze stoten onder andere CO₂ uit.

Wat kunnen wij hieraan doen?

Onze ambitie is om de uitstoot van mobiliteit uiterlijk in 2030 terug te brengen naar 0. We zijn vastberaden om dit doel te halen, maar we weten ook dat dit heel moeilijk gaat worden. Het verschilt bovendien per mobiliteitscategorie. Onvermijdbare uitstoot wordt daarom gecompenseerd. Over welke mobiliteitscategorieën hebben we het?

Bezoeker

In 2022 hebben bezoekers 17.920.312 km in een auto afgelegd. Dat geeft een CO₂-uitstoot van 3.584 ton CO₂. Van de pijler mobiliteit is dat 26%. De CO₂-uitstoot van de bezoeker is hiermee een zeer grote opgave. Vooral omdat we grotendeels afhankelijk zijn van factoren buiten onze directe invloedssfeer. Denk hierbij aan het bezit van elektrische auto's en de beschikbaarheid van openbaar vervoer dat toegerust moet zijn op onze aantallen bezoekers. Zo'n 33% van de bezoekers komt met het openbaar vervoer of georganiseerd busvervoer. Wij willen dat dit uiterlijk in 2030 bijna is verdubbeld naar 60%.

Toeleveranciers en crew

Ook de honderden toeleveranciers en crewleden waarvan wij afhankelijk zijn, komen met auto's, busjes, vrachtwagens, trucks en zwaar materieel naar de locaties. De meeste van deze voertuigen rijden nog niet elektrisch, laat staan op waterstof. Nu zorgt dat nog voor een uitstoot van 10.118 ton CO₂. Dat is 72% van de totale mobiliteit en 65% van het totale voetafdruk. In acht jaar tijd hopen wij op een transitie naar

fossielvrij rijden van toeleveranciers. Wij gaan hierover met ze in gesprek. Ons doel is dat 20% van dit deel elektrisch zal zijn in 2030.

Op- en afbouw

Bij de opbouw en de afbouw en backstage tijdens het evenement rijden er tientallen voertuigen rond. Denk hierbij aan heftrucks, Manitou's en Gators. Een heel klein deel hiervan rijdt nu elektrisch. Het zorgt daarom jaarlijks voor een uitstoot van 321 ton CO₂. Wij zijn ervan overtuigd dat uiterlijk in 2030 deze voertuigen niet meer op fossiele brandstoffen rijden.

MOJO-medewerkers

Een deel van de MOJO-medewerkers maakt gebruik van een leaseauto. Hiervan is 92% nu al elektrisch. Elke nieuwe leaseauto zal verplicht elektrisch zijn. Wij werken in een sterk internationaal georiënteerde context. We werken met grote internationale artiesten en maken onderdeel uit van een Amerikaans bedrijf. Dat betekent dat er soms wordt gevlogen. Wanneer het niet anders mogelijk is dan om te vliegen, wordt dit gecompenseerd. Nu nog met Gold Standard-projecten maar we onderzoeken betere alternatieven.

IV. WATER

(40 ton CO₂) 1% van de totale uitstoot

Waarom moet er iets veranderen?

Water lijkt voor ons vanzelfsprekend. Maar zoet water is wereldwijd een schaars goed aan het worden. Ook in Nederland. Periodes van extreme droogte zullen door klimaatverandering vaker gaan voorkomen. Dat is nu al aan de hand.

Wat kunnen wij hieraan doen?

In 2022 hebben we op onze evenementen zowel backstage als in het publieksgebied en op campings 22.200.000 liter water verbruikt. De opdracht aan ons is om ten eerste het waterverbruik per persoon naar beneden te brengen. Onlangs heeft het Kabinet ook de ambitie uitgesproken het drinkwatergebruik met 20% te verminderen.

Van spoeltoiletten naar vacuümtoiletten

Veel water is te besparen door de spoeltoiletten te vervangen door vacuümtoiletten. Die zijn een factor 7 zuiniger met water. Nu is 72% van alle toiletten al een vacuümtoilet. In de komende jaren en uiterlijk in 2030 zijn alle toiletten op onze evenementen een vacuümtoilet. We weten dat deze nu nog niet altijd en overal beschikbaar zijn. We gaan hier onze leveranciers wel actief om vragen.

Spoelen met oppervlaktewater i.p.v. drinkwater

Naast dat veel water is te besparen door afscheid te nemen van spoeltoiletten, is ook ánder water dan drinkwater te gebruiken om wc's te spoelen. Nu is 98% van het spoelwater nog drinkwater. Dat is heel gewoon in Nederland, maar eigenlijk gek en zonde. Om steeds schaarser wordend drinkwater te besparen, gebruiken we uiterlijk in 2030 alleen nog oppervlakte of zogenaamd grijs water om WC's te spoelen.

Douchewater elektrisch verwarmen i.p.v. met gas

Op de vier campingfestivals wordt jaarlijks 3.800.000 liter water gebruikt als douchewater. Dat wordt verwarmd met 23.330 liter propaangas. Dat geeft een CO₂-uitstoot van 40 ton. De oplossingen zijn nu nog beperkt voorhanden, maar uiterlijk 2030 gebruiken we geen gas meer voor het verwarmen van douchewater maar stroom van zonne- en/of windenergie.

Problemen met dierenwelzijn

De Nederlandse vee-industrie verwerkt jaarlijks 500 miljoen dieren. De meesten worden op industriële wijze ingezet voor onze voedselvoorziening. Voorbeeld: er leven 11,4 miljoen varkens in Nederland. Minder dan 1% van die varkens leeft buiten. Voor de productie van melk worden pasgeboren kalveren snel van de koe verwijderd. Hiervan is aangetoond dat dit leed veroorzaakt bij jonge dieren. In 15 jaar tijd zijn 2.400.000 dieren bij stalbranden overleden. De laatste maanden van 2022 zijn meer dan 6 miljoen dieren gedood vanwege de vogelgriep, waarvan 1 miljoen preventief.

Wat kunnen wij hieraan doen?

Zoals hierboven te lezen valt: ons huidige voedselsysteem heeft een negatieve impact op dier, natuur en mens. We hebben berekend dat ons eten verantwoordelijk is voor 2.506 ton CO₂. Als we in 2030 geen CO₂ meer willen uitstoten, doet het er dus toe welk eten we verkopen. Daarom gaan we tot 2030 stapsgewijs de CO₂-voetafdruk van ons eten minimaliseren en op zoek naar hoogwaardige alternatieven om het huidige aanbod stapsgewijs te vervangen. Denk hierbij aan veel meer gebruik van peulvruchten, groenten, granen en producten in sterke ontwikkeling zoals kweekvlees en precisie gefermenteerde zuivel.

Stoppen met maaltijden met zeer hoge en hoge impact

Uiterlijk in 2030 is er op onze evenementen geen eten meer te koop met een hoge of zeer hoge klimaatimpact. We gebruiken hierbij een categorisering van maaltijden van de Green Deal Circular Festivals. We hebben al het verkochte eten verdeeld over de onderstaande vijf impactcategorieën. Wanneer we zijn gestopt met maaltijden met hoge en zeer hoge impact verwachten we hiermee een CO₂-reductie van 62% te behalen.

Zeer hoge impact (nu nog 38% van de totale CO₂-voetafdruk van eten)

Alle maaltijden met rundvee, lam, schapenvlees als hoofdbestanddeel van het gerecht.

Hoge impact (nu nog 50% van de totale CO₂-voetafdruk van eten)

Alle maaltijden waarbij varkensvlees, gevogelte of kaas een groot deel van het gerecht is.

Gemiddelde impact (nu nog 3% van de totale CO₂-voetafdruk van eten)

Alle maaltijden waarbij vis, ei, garnalen een groot deel van het gerecht zijn.

Lage impact (nu nog 8% van de totale CO₂-voetafdruk van eten)

Alle maaltijden met als hoofdbestanddeel tarwe, aardnoten, tomaten, melk en (vrijwel) geen dierlijke producten.

Zeer lage impact (nu nog 1% van de totale CO₂-voetafdruk van eten)

Alle maaltijden die groenten, wortelgroenten, fruit, soja, erwten, mais, cassave als hoofdbestanddeel hebben en (vrijwel) geen dierlijke producten.

Ook drinken zorgt voor CO₂-uitstoot

Met behulp van een emissiefactorenlijst van de Green Deal Circular Festivals hebben we de CO₂-voetafdruk van ons verkochte drinken in kaart gebracht. Die bedraagt in totaal 3.008 ton. Dat is 14% van de totale voetafdruk. In 2023 gaan we in gesprek met onze drankenleveranciers en business partners om te onderzoeken of wij kunnen bijdragen aan het verlagen ervan.

V. ETEN & DRINKEN

(5.810 ton CO₂) 27% van de totale uitstoot

Waarom moet er iets veranderen?

Eten en drinken maken een belangrijk deel uit van de beleving die we bieden. Het vergroot de positieve ervaring en voor ons is het een belangrijke inkomstenbron. Echter, de manier waarop het merendeel van ons voedsel wordt geproduceerd, heeft veel negatieve gevolgen voor natuur, dier en mens. De productie van eten en drinken gaat gepaard met de uitstoot van CO₂, methaan en stikstof en vergt veel water en grondstoffen. Niet alleen in Nederland maar juist ook elders in de wereld.

Landbouw en vooral vee-industrie heeft grote negatieve effecten

In 2021 was de landbouw verantwoordelijk voor 16% van de totale Nederlandse uitstoot van CO₂. Wereldwijd is de veehouderij verantwoordelijk voor 15% van alle broeikasgassen. Bij de voedselproductie voor de gemiddelde Nederlander is vlees verantwoordelijk voor 40% van de broeikasgassen die daarbij vrijkomen. Minder vlees eten is dus goed voor het klimaat.

MEER INFORMATIE?

Ons duurzaamheidsbeleid is altijd in ontwikkeling.

Houd daarom onze website in de gaten: www.mojo.nl/duurzaamheid